

KORKU

4. SİYASAL
PSİKOLOJİ
KONFERANSI

ÖZETLER

11-12 MAYIS 2018

İSTANBUL TABİP ODASI
Merkez Büro

Türkocağı Cad.No:9 Cağaloğlu - İstanbul

Çağrı Metni

4. Siyasal Psikoloji Konferansı 11-12 Mayıs 2018 İstanbul'da 'KORKU' Temasını ele alacak.

En temel duygulardan olan 'korku', hayatta kalmamızı sağlarken nefessiz de bırakabilir. Her birimiz kendi korkularımızla baş etmeye çalışırken, yaşadığımız çağ ve dünyada, ne ülkelerin ne de evlerin giderek yükselen duvarları 'korku'larımızın dışarıda kalmasını sağlıyor. Bir açıdan 'korku'nun iktidarında yaşıyor, bir açıdan da iktidarların 'korku'ları büyüterek güçlerini pekiştirmelerine, meşrulaştırmalarına şahit oluyoruz. Bu süreçte de 'farklı' ve 'yabancı' olana mesafemizi arttırıyor, sürekli kayan bir zeminde 'biz'den olanlara tutunarak ayakta kalmaya çalışıyoruz. İşte tüm bu belirsizlik ortamında, bu yıl dördüncüsü düzenlenecek olan Siyasal Psikoloji Konferansı'nda, 'korku'yu tartışıyoruz.

2014 yılında Kocaeli Üniversitesi'nde ilki gerçekleştirilen Siyasal Psikoloji Konferansı bu yıl İstanbul Tabip Odası'nın katkılarıyla 11-12 Mayıs 2018 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştiriliyor. Konferansa bildiri ile katılmak isteyenlerin en fazla 500 kelimededen oluşan özetlerini, iletişim ve (varsa) kurumsal bilgileri ile beraber 9 Nisan 2018 Pazartesi tarihine kadar siyasalpsikoloji2018@gmail.com adresine göndermelerini bekliyoruz. Kabul edilen bildiri özetleri 16 Nisan 2018 Pazartesi tarihinde açıklanacaktır.

1.GÜN (11 Mayıs, Cuma)

09.30-9.45 DÜZENLEME KURULU ADINA – Emre Erdoğan

9.45-10.45 AÇILIŞ KONUŞMASI - Ejder Yıldırım "Toplumsal Çatışma ve Kitlelerin Saldırganlığı Üzerine Sosyopolitik ve Nörobilimsel Tezler"

10.45-11.00 ARA

11.00-13.00 OTURUM 1 Siyaset Teorisinde Korku

Oturum Başkanı: Pınar Uyan

Kadir Dede "Bir Faşist Minimum Olarak Korku(suzluk)"

Utku Özmakas "Prens'in Korkusu"

Meltem Değerli "Feminizmde Öteki: Bir Korku Nesnesi olarak Queer Teori"

Çağrı Pehlivanlı "Otoriter Rejimlerde Korku: Seçmen Davranışı ve Dış Politika Tercihlerine Etkisi"

13.00-14.00 YEMEK ARASI

14.00-15.30 OTURUM 2 Korkunun Üretimi ve Düzenlenmesi:

Oturum Başkanı: Kadir Dede

Alper Yağcı "İktisadi Oy, Kaybetme Korkusu ve Medya Etkisi: Türkiye Vakası"

Olkan Senemoğlu "Var Olmaktan Sahip Olmaya: Tüketim Toplumunda Özne ve Korku"

Erkan Koca "Korkuyu Düzene Sokmak: Zora Dayalı Polisliğin Görünümleri Üzerinden Bir Sorgulama"

15.30-16.00 ARA

16.00-18.00 OTURUM 3 Türkiye Siyasetinde Korku

Oturum Başkanı: Yücel Demirer

Nagehan Tokdoğan "Türkiye'de Mağduriyet Söyleminin Duygusal Uğrakları"

Bayram Koca "1945-1980 Yılları Arası Türk Sağının Kürt 'Korkusu'"

Tuğçe Erçetin "Sembolik ve Ortak Deneyimlerin Ürettiği Korkunun Popülist Söylemdeki Yeri"

Özgür Olgun Erden "Türk İslamcılığının Sağcılığının Yeniden Bir Tescili mi? Türk Sağının Mobilizasyonunda Yeni Tür Bir Popülizm: İktidarın Korku Siyaseti"

2.GÜN (12 Mayıs, Cumartesi)

10.30-12.00 OTURUM 4 Korkunun İzini Sürmek

Oturum Başkanı: Burhanettin Kaya

Gökçe Zeybek Kabakçı "Korkunun Reklamlar Üzerinden Okunması"

Elifsu Tanyeri "Ekolojik Felaket ve Robotlar: Bir Korku Kaynağı Olarak Gelecek ve Teknoloji"

Caner Özdemir "Ekonomik İlişkilerden Doğan Yabancılaşma ve Korku"

12.00-13.00 YEMEK ARASI

13.00-15.00 OTURUM 5 "Öteki"nden Korkmak

Oturum Başkanı: Veysi Kondu

Emre Erdoğan & Pınar Uyan Semerci "Göçmen Karşıtlığında Tehdit Algısının Arkasındaki Duygu: Korku? Endişe?"

İlker Küçükparlak "Evrimsel Süreçte Beliren "Öteki"

Şakir Dinçşahin "Öteki" Korkusunun Psiko-Politik Analizi: Irkçılık, Anti-Semitizm ve İslamofobi

Erdoğan Altun "Kadim Bir Nefretin İzini Kadim Bir Korkuda Sürmek: Mizojini – Tanotofobi Rabitası"

15.00-15.30 ARA

15.30-17.30 OTURUM 6 Korku İktidarına Karşı Varoluş Biçimi

Oturum Başkanı: Emre Erdoğan

Adem Yeşilyurt "Korkunun İktidarına Karşı Tahayyüller: 'Dünyada Mekân' Örneği"

Erdinç Kineşçi "Korku Siyasetine Karşı Gündeliği Queerleştirme"

Cana Erşen "Korkmuşların Hafızası: Kurucu Cinayetten İlahi Şiddete"

Selbin Yılmaz "Korku, Umut ve Zaman"

17.30-18.00 DEĞERLENDİRME VE KAPANIŞ – Yücel Demirer

AÇILIŞ KONUŞMASI

Toplumsal Çatışma ve Kitlelerin Saldırganlığı Üzerine Sosyopolitik ve Nörobilimsel Tezler

Ejder Akgün Yıldırım

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi - Psikiyatri

Toplumsal çatışmalar ve toplumların bir arada yaşamı üzerine birey olarak gündelik yaşamı sandığımızdan daha fazla etkilemektedir. Muzaffer Şerif çatışan grupların barıştırılmasında ortak amaç ve ortak soruna karşı birbirine muhtaç olmanın yeterli olabileceğini göstermiştir. Benzer şekilde Festinger'den Asch'e bir çok sosyal psikolog insanların grup bireysel tercihlerinin gruptan çok fazla etkilendiğini ama bunun nadiren farkında olduklarını bildirmişleridir. Konu çatışma ve saldırganlık olduğunda bilim dünyasının bu grup etkisini basit bir ürünün pazarlanmasından çok daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Bir grup kolay çatışır mı kendi içinde? Bir grup alt gruplara hangi değişkenler üzerinden bölünür? Nasıl saldırganlaşır? Sosyal psikolojinin grup içi bölünme ve çatışma ile ilgili bize söyleyeceği epeyce kanıta dayalı verisi bulunmaktadır. Sosyal psikoloji dışında başka bir değişken ile baktığımızda bu çatışma üzerine bir şey söyleyebilir miyiz?

Nörobilimsel olarak çatışmayı kolaylaştıran değişkenlerin başında belirsizlik gelmektedir. Belirsizlik bireyin ötekinin normuna inanmaya olan eğilimini artırır. Evrimsel olarak belirsizlik canlıyı ortamı kararlı hale getirmesi için güdüler. Ortam güvenli oluncaya kadar anksiyete hali yaşanır. Bu anksiyete derecesine göre başta karar verme süreçleri olmak üzere düşünceleri, inanışları, tutum ve davranışları etkiler. Belirsizlik bireyin ve grubun varoluş güvenini geçici olarak sarsan bir durum oluşturur. Bir an önce giderilmelidir. Belirsizlik olduğu müddetçe güvenlik algısı ikame edilemez. Bu sosyal olduğu kadar nörobiyolojik bir gerçektir. Tüm kriz zamanlarında söylentiler, gerçek üstü fikirler, dedikodular, düşmanca düşüncelere olan inanma eğilimi grubun kohezyonunu artırdığı kadar krizin yarattığı belirsizliği de gidermektedir. Zihinsel süreçler belirsizlik karşısında olağan işleyişlerini yitirirler. Tüm dikkat kaynakları güvenin yeniden tesisi için kullanılır, nöral yapılanma, olağan koşullarda uzun sürecek norm ile ilgili nöral devrelerin daha hızlı oluşmasını sağlar. Bu belirsizlik-güven ikileminde anahtar rol grup kavramı ve varlığındadır. Grup insan türü için biyolojik bir ihtiyaçtır. Grubun varlığına, sınırlarına, içirme ve dışlama özelliğine ilişkin sayısız iletişimsel kod gelişmiştir. Belirsizlik bir grup değişkeni ile birlikte düşünüldüğünde,

bireyin grubunun varlığına olan inancı, bir grubun diğeri ile olan ilişkisi, büyük bir grubun hızla alt gruplara bölünmesi insanın binlerce yıldır aşına olduğu yaşantılardır.

İkinci gerçek, bu çatışma ikliminde sıradan insanın grup etkileşimi içinde saldırganlığıdır. Olağan koşullarda saldırgan olmayan ve hatta saldırganlığa karşı olan insanların grup etkileşimi ile saldırgan davranış sergilemesi bazen canavarca hisler ile katliamların faili olması psikiyatrinin olduğu kadar sosyolojinin de ilgisini çekmiştir. İnsanın oluşturduğu değerler ve biyolojik olarak parçalanmış benden imgelerine olan hassasiyeti açık saldırganlığı sıradan davranışın dışına itmektir. Bununla birlikte tarih saldırganlığın son derece sıradan bir davranış olduğunu göstermektedir. Bir insanın kolayca bu role geçmesi belirsizlik ve alt grup çatışması ikliminde tarihimizdeki Kayseri Alemdar Sineması Olayı üzerinden işlenecektir. Bazı ilkler içermesi bakımından önemli olan Kayseri olayları hızla kutuplaşan ve kan gölüne dönen 1970'ler Türkiye'sinin habercisiydi. Tezlerimizi bu örnek üzerinden açıklayacağız.

Grup kohezyonun yeniden inşasında ortak bir düşmana karşı birliktelik kolay ve etkili bir yol olagelmıştır. Bu suni ve zayıf birliktelik oluşturur. Hatta ortak düşmana karşı birliktelik grup içi kohezyonu oluşturmaktan ziyade grubu daha da parçalayıp alt grupların çatışması ve yeni bir grup oluşturma amacı ile bazı siyasi yapılarca ve devletlerce sıkça tercih edilmiştir. Bilginin özgür olduğu ve eşitlikçi ortamda ortak amaçlar, paylaşım ve insani değer yargıları ve adalet duygusu grubun sağlıklı birlikteliği için yeterli olacaktır. Bu birlikteliğin korunması emek gerektirir.

OTURUM 1 - Siyaset Teorisinde Korku

Bir Faşist Minimum Olarak Korku(suzluk)

Kadir Dede

Hacettepe Üniversitesi - Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Faşizm tarihsel önemine ve siyaset teorisindeki güncel ve kritik konumuna karşın, gündelik dilde tuttuğu geniş yer çerçevesinde tanımlanması ve tartışılması sıkıntılı bir kavramdır. Bir yandan Marksizm'in özellikle kapitalizm ve ekonomi odaklı eleştirisinin anonimleşen yaygınlığı, diğer yandan her otoriter ve baskıcı rejimin faşizmle ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği sorusu konunun gündemini şekillendirmektedir. Bu gündem neticesinde konunun ele alınış biçimleri de çeşitlenmiş; bir yandan "karşılaştırmalı faşizm çalışmaları" gibi yöntemsel yenilikler, diğer yandan konuya dair büyük anlatılar yerine "faşist minimum" olarak adlandırılabilir odaklar literatürü zenginleştirmiştir.

Faşist minimum, farklı rejimlerin ve farklı faşizm pratiklerinin karşılaştırılmasında odaklanılacak temel ve asgari benzerlik noktalarına işaret etse de, bunun genellikle rejimlerin eylem ve düzenlemeleri, kurumsal karakteristikler ve bireyler üzerindeki tahakkümlerinin biçimleri ile sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma ise, siyasal psikolojinin unsurlarının ve özellikle "korku"nun bir faşist minimum niteliği taşıyıp taşıyamayacağı sorusuna yanıt aramaktadır. Kuşkusuz faşizmin terör ve korkutmaya dayalı bir yönetim mantığının olduğu yaygın kabuldür. Ancak korkutulanın her zaman korku hissini duyup duymadığı ya da korkunun farklı biçimlerinin ve yoğunluğunun faşizme ne ölçüde delalet edeceği değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Faşizm, faşist minimum, korku, korkusuzluk, otorite.

Prens'in Korkusu

Utku Özmakas

Uşak Üniversitesi – Felsefe

Niccolò Machiavelli'nin *Prens'i* düşünce tarihinin en ilginç metinlerinden biridir. Öyle ki, Isaiah Berlin, "The Originality of Machiavelli" başlıklı yazısına *Prens* hakkındaki yorumların sayısının durmaksızın katlandığını ifade ederek başlar. Kimi yorumcular kitabın yurtsever bir yurttaşın İtalya'yı bütünleştirme çabası, kimileri muhteris bir iktidar düşkününün desise rehberi, kimileri siyaset alanında bilimsel bir inceleme, kimileriye baştan sona bir ironi olduğunu ileri sürer. Epeyce kısa sayılabilecek ve yalın bir dille kaleme alınmış bir kitabın bu kadar çok ve farklı yoruma kapı aralaması oldukça dikkat çekicidir.

Yorumcular bu metni ele alırken genellikle *virtù* ve *fortuna*, yani "beceri" ve "talih" kavramlarına başvurur. Bunların Rönesans zihin evrenindeki yerini ele alır ve Machiavelli'nin kavramları kullanma biçimiyle nasıl bir kopuşa imza attığına vurgu yapar. Oysaki, Iris Murdoch'ın dile getirdiği üzere bir düşünürün ne anlatmak istediğini anlamak için neden korktuğuna bakmak gerekir. İşte, bu bakımdan –Leo Strauss'un *Thoughts on Machiavelli* kitabında yaptığı gibi–*Prens'in* "niyetini" değil, "neden korktuğunu" anlamaya çalışmak bu sunumun hedefi olacaktır.

Bu nedenle sunumumda *virtù/fortuna* ikiliğini bir yana bırakacağım ve *Prens'in* neden korktuğunu sormanın kitabı anlama çabasındaki okura siyasal psikolojinin alet çantasıyla ele alınabilecek başka terimler sunduğunu göstermeye çalışacağım. Bu bağlamda korkunun izinin "suskunluk" ve "şaka" temalarını sayesinde sürülebileceğini; Machiavelli'nin "korku"yu siyasal bir terim olarak devletin temeline yerleştirdiğini ve özellikle de kitabın üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümünde ele alınan "intikam korkusu" ve "intikam arzusu" nun prensin davranışlarını belirlemede büyük bir önemi olduğunu ileri süreceğim.

Anahtar Sözcükler: *Prens*, suskunluk, şaka, intikam, bellek.

Feminizmde Öteki: Bir Korku Nesnesi Olarak Queer Teori

Meltem Değerli

Hacettepe Üniversitesi- Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Bu çalışmanın esas odağı kendi ve öteki karşıtlığı üzerinden kendini inşa eden ve bu nedenle Queer teoriye eleştirel yaklaşan feminist görüşlerin, queer olanı korku ile ilintilendirmelerini tartışmak olacaktır. Ötekiye dair olan korku, kendi ile öteki arasındaki ilişkide karşıtlığa dayanan, mesafe yaratan yıkıcı kurgudan kaynaklanır. Dışa kapalı bir 'içeri' anlayışı, bir diğer anlatımla ötekinin karşısında konumlanan kendilik, Kartezyen geleneğin öznesidir. İlişkiselliği ve öznelerarasılığı göz ardı eden Kartezyen düşünce, kavramları da zaman ve mekan dışı ezeli bir konumda kurgulayarak sabitlikler içine sıkıştırır. Kartezyen düşüncenin bütünlük iddiası süreçselliği dikatomik sıçrayışlarla açıklamaya girişir fakat tam da bu sebeple Kartezyen düşünce bireyleşme pratiğini anlamaktan uzak kalır. Kategorik düşünce sistemi ile anlam da sınırlandırılmaya mahkûmdur. İkili cinsiyet anlayışı ve heteronormatif matristen uzaklaşmanın, Derrida'nın ötekinin talebi ile kurmayı önerdiği sorumluluk kavramı ile adaleti ve kimliği tartışmanın, feminizmin kapsayıcılığını genişleteceğini düşünürken, feminizmi sabitlik rejiminden sıyrabilmenin imkanının da Queer Teoride bulunabileceği görüşümdedir.

Anahtar kelimeler: Queer teori, heteronormativite, feminizm, sorumluluk, Derrida

İlleberal Demokrasilerde Korku: Seçmen Davranışına ve Dış Politikaya Etkisi

Çağrı Pehlivanlı

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi- Uluslararası İlişkiler

Otoriter ya da kusurlu demokrasi olarak adlandırılan devletler, birtakım özgürlük ve gelişmiş indekslerinde düşük puan almakta, alt sıralarda yer almakta ve aynı zamanda özgürlükler ve refah seviyeleri açısından da olumsuz bir görüntü çizmektedir. Ülke gündemlerine göz atıldığında, bireysel ve toplumsal özgürlüklere müdahaleler ile ekonomik istikrara yönelik konular ön plana çıkmaktadır. Otoriter ülke yönetimlerinin iktidarlarını devam ettirmek için vatandaşların rızasını almak gibi zorunlulukları da yoktur. Burada ilgi çekici olan, illiberal/kusurlu demokrasi olarak adlandırılan rejimlerdir. Zira bu tip rejimlerde, hükümetler meşruluklarını demokratik seçimlerden almaktadır. Fakat onları kusurlu yapan hükümetlerin izlediği illiberal politikalarıdır. Yaşanan iktisadi, sosyal ve siyasi krizlere rağmen illiberal demokrasilerdeki çoğu iktidar partilerinin oy oranlarında azalış görülmemektedir. Bu çalışma, temel olarak, “özgürlükleri kısıtlanan, ekonomik güvenceleri azalan insanların, neden mevcut iktidarları desteklemeye devam ettikleri” ile ilgilenecek ve “oy verme davranışının altında yatan faktörün “korku” kavramı ile olan ilişkisine odaklanacaktır. Bu ilişkinin ortaya koyduğu boşluklar ve Uluslararası İlişkiler’in iki ana (grand) teorisi olan Realizm ve Liberalizm’in açıklayamadığı bazı noktalar ise yeni bir tartışmayı başlatacaktır. Bu tartışma, zihinleri, “korku, dünya siyasetinde son yıllarda tanık olduğumuz ve kusurlu demokrasiler olarak adlandırılan rejimlerin dış politika davranışlarını açıklamak için kullanılabilir mi” sorusuna yanıt aramaya davet edecektir.

Anahtar Kelimeler: illiberal demokrasi, korku, iktidar, seçmen davranışı, dış politika

OTURUM 2 - Korkunun Üretimi ve Düzenlenmesi

İktisadi oy, kaybetme korkusu ve medya etkisi: Türkiye vakası

Alper H. Yağcı

Özyeğin Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler

İktisadi oy literatürü, seçmenin oy davranışını belirleyen önemli bir mülahazanın ekonominin gidişatına dair değerlendirmeleri olduğu varsayımına dayanır. Buna göre ekonomik gidişattan memnun olan seçmenlerin iktidardaki lidere oy verme ihtimalinin daha yüksek olacağı beklenir. Bununla birlikte, bu algıların nasıl oluştuğu kuramsal tartışmaya açık bir konu olup bu konuda medyanın rolü henüz yeterince incelenmemiştir. Türkiye popülasyonunu temsil niteliği taşıyan bir örneklemden alınan veriye dayanarak yaptığımız analizde, hükümete yakın medya kuruluşlarını haber kaynağı olarak takip eden seçmenlerin ekonomiden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğunu ve bu kişilerin iktidardaki partiye/lidere oy verme ihtimalinin arttığını saptıyoruz. Ayrıca, mevcut ekonomiden memnun olmayan bazı seçmenlerin dahi, iktidar değişikliği olması halinde ekonominin daha da kötüye gideceğine dair duyduğu korku yüzünden iktidar partisine/liderine oy vermeye istekli olduğunu buluyoruz. Son olarak, farklı medyaları haber kaynağı olarak takip eden kişiler arasında iktidar değişikliğinin yaratabileceği ekonomik etkiye dair korku farklarının ekonomiden memnuniyet konusundaki farklardan da büyük olduğunu buluyoruz.

Anahtar sözcükler: Seçmen davranışı, iktisadi oy, medya-siyaset ilişkisi, siyasal iktisat, korku

Var Olmaktan Sahip Olmaya: Tüketim Toplumunda Özne ve Korku

Olkan Senemoğlu

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi – Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Dünya var olduğundan beridir insanlığın nesneyle ilişkisi onu bir tüketici konumuna getirmemişti. Fakat günümüz insanı bir tüketici olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanın tüketici olduğu bir toplum, bireyin kendini artık tüketim nesneleriyle çevrili halde bulunduğu bir toplumdur.

Kapitalizm ekonomik gelişim zorunluluğuna teslim olduğu için tüketen bedenleri de kontrol altına almak zorundadır. Bundan dolayı tüketim nesneleri artık bir ihtiyacı karşılayan tüketim nesnesi olarak değil başka bir “şey” olarak sunulmaktadır yada tüketim nesneleri artık ihtiyacın değil, sahte ihtiyaçların kesintisiz sürekliliğini şart koşar.

Aydınlanma çağının insanları efsaneler ve mitlerden kurtarma iddiasının, yeni efsanelerin yaratılması ve insani olmayan güçlere yeni bir tür teslimiyetle ödendiği söylenebilir. Yeni efsane ve mit tüketim toplumunun nesnelere dir. Her efsane ve mit insanın korku ve kaygı düzeyine hitap ettiği gibi tüketim toplumunun mit ve efsaneleri de tüketim toplumunun öznesi üzerine korku ve kaygı salmaktadır.

Buradan hareketle tüketim toplumunda öznenin nesnelere dünyasının saldırısı altında kaldığına odaklanılmakta ve öznenin ne tür korku ve kaygı pratiği sergilediğine değinilmektedir ve öznenin kendi kendisine sahip olamadığına, tüketim nesnelere olduğu yerde bireyin kendi kültürüne dair bir eylemde bulunamadığına dikkat çekilmektedir. Tüketim toplumunun, bireyin var olmaktan sahip olmaya doğru evrildiğinin göstergesi olarak okunması gerektiği ileri sürülürken, bu oyunun dışında veya içinde olmanın bireyin korku ve kaygı düzeyinde ciddi etkileri olduğu üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Tüketim Toplumu, Özne, Korku

Korkuyu Düzene Sokmak: Zora Dayalı Polisliğin İşleyişi Üzerinden Bir Sorgulama

A.Erkan Koca

PODEM, Kamusal Politika ve Demokrasi Çalışmaları Derneği

Demokratik-siyasal toplum, insanların kurumlara en fazla güven duyduğu ve dolayısıyla en az korktuğu toplum olarak kabul edilir. Böylesi bir toplumda birey, pasif bir alıcının ötesinde aktif bir katılımcı, olan bitene kayıtsız kalamayacak demokratik bir 'gözetici' ve hatta 'kollayıcı'dır. Gündelik hayat, kuşku ve güvensizlik değil güven temellidir. Buna bağlı olarak devletin işleyişinde de esas olanın topluma yönelik bir güven ilişkisi olması beklenir. Oysa 'güvenlik'in devlete göre tanımlandığı yerlerde devlet, kapalılığı yüksek, toplumun korkularından beslenen, güvensizlik temelli bir yapı olarak karşımıza çıkar. Buradan doğacak güvensizlik arttıkça resmi kontrol mekanizmalarına olan ihtiyaç da artar. Varolan korkuların güven inşa ederek giderilmesi yerine kontrolden çıkmamasına çalışılır. İnsanlar yeterince korktuğunda, kendi güvenliklerini sağlayamaz hale gelir, bu konudaki kararları bütünüyle başkalarına –güvenlik aygıtına- bırakırlar. Formel kontrol arttıkça yöneten-yönetilen arasındaki mesafe artar, bireyin yönetim süreçlerine aktif katılım kapasitesi zayıflar ve devlet, toplumdaki korkuları ortadan kaldıran, güvene-dayalı bir güvenlik sağlayıcısı olmaktan çok zor gücünü arttırarak korku kaynaklarını 'düzene sokan', zapturapt altına alan bir işleyişle karşımıza çıkar. Korkuları ve güvensizlikleri ortadan kaldırmak yerine bastırır ve ancak uzun süreli siyasi isyanlar halinde kendini gösteren bir anti-demokratik toplum düzenine sebep olur. Bu çalışma, formel bir toplumsal kontrol aygıtı olarak polisin korkuyu düzene sokan işleyişini ve bunun sebep olduğu güvensizlikleri sorgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Zor gücü, güven, düzen, toplumsal kontrol, güvensizlik

OTURUM 3 - Türkiye Siyasetinde Korku

Türkiye’de Mağduriyet Söyleminin Duygusal Uğrakları

Nagehan Tokdoğan

Hacettepe Üniversitesi - İletişim Bilimleri

Güncel Türkiye siyaseti, uzunca bir süredir iktidarın yaslandığı mağduriyet söylemine odaklanılarak analiz ediliyor. Gerçekten de iktidarın siyasal söyleminin gücü, kuvvetli biçimde tedavüle soktuğu mağduriyet söyleminin kitleler tarafından benimsenip desteklenmesinden ve yeniden üretilmesinden geliyor. Bu söylemin bu denli kabul görmesinin ve yaygınlaşmasının ardında, politik aktörlerin kitlelerde *hâlihazırda* var olan duyguları harekete geçirmesi yatıyor. Bu bildiride mağduriyet söylemi odaklı siyasal analizlerin yetersizliği iddiası üzerinden, bu söylemin ardındaki tarihsel anlatılar ve referanslarla oluşmuş kolektif duygulara odaklanacağım. Bunu yaparken, mağduriyet söyleminin altında yatan aşağılanma, haset, iğrenme, nefret, kaygı, korku ve öfke duygularının fenomenolojik hareketine ve harekete geçiriciliğine vurgu yapacak, en nihayetinde Türkiye güncel siyasetinde mağduriyet söyleminin bu denli güçlü karşılık bulmasının zemininde, bu duyguların toplamından öte bir fenomen olarak *ontolojik hıncın* yattığını iddia edeceğim.

Anahtar kelimeler: Mağduriyet söylemi, duygu siyaseti, duygular sosyolojisi, kolektif duygular, ontolojik hınç.

1945-1980 Yılları Arası Türk Sağının Kürt “Korkusu”

Bayram Koca

Hacettepe Üniversitesi - Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Kürt meselesi, ortaya çıktığından beri Türkiye'nin temel meselelerinin başında gelmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasındaki oluşan şartlarda partileşen Türk sağı, Türkiye'de siyasetin merkezi olmuş ve Kürt meselesiyle muhatap olmaya başlamıştır. Türk sağının Kürt meselesine yaklaşımının temelinde korku yattığını iddia edilebiliriz zira Türk sağı Kürtlerin ülkeyi bölmesinden korkmaktadır. 1960'larla birlikte, Kürtlerin, kimi siyasi partilerde yer alması, dernek kurmaları, eylem düzenlemeleri vs. gibi görünür olmalarıyla Kürt meselesinin Türk sağının menziline girdiği belirtilebilir. Dış mihrakların, özelliklerin Rusların, kışkırtması, kimi siyasi partilerin (TİP, YTP, hatta CHP bile) suiistimal etmesi ve kimi sağ akımların (İslamcılara göre milliyetçiler, Milliyetçilere göre ise İslamcılar)yanlış politikaları/söylemleri Türkiye'de Türk sağının Kürt korkusunu ortaya çıkarmış ve büyütüştür. Bu korku, Türk sağının temel meselelerinden biri olmuştur.

Bu çalışmada, Türk sağının, özellikle İslamcılarının ve milliyetçilerin, Kürt söylemi “korku” kavramı çerçevesinde ele alınacaktır. İlk olarak Türk sağının temel özellikleri tartışılacak akabinde *Orkun, Millî Hareket, Ötüken, Sebil, Devlet, Yeniden Milli Mücadele* gibi 1945-1980 yılları arasında faaliyet gösteren sağ neşriyat üzerinden Türk sağının Kürt korkusu ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Sağı, Kürt meselesi, Korku, Dış Mihraklar, TİP

Sembolik ve Ortak Deneyimlerin Ürettiği Korkunun Popülist Söylemdeki Yeri

Tuğçe Erçetin

İstanbul Bilgi Üniversitesi – Siyaset Bilimi

Krizlere, tehditlere ve değişimlere basit bir şekilde cevap vermeye çalışan popülizm, söylemini homojen olarak inşa edilen yüceltilmiş halka dayandırmaktadır ve karşılaşılan tehditlerin sorumlusu olarak belirlenen gruplar/kişiler günah keçisi seçilerek eleştirilmekte ve dış grubun üyesi olarak tanımlanmaktadır. Popülist söylemde yer alan “Biz ve Onlar” ayrımı tehdit ve güvenlik ile ilişkili sembolik ve ortak deneyimlerin sebep olduğu belirsizlik ve korku gruplar arası sınırları da derinleştirmektedir. Bu çalışma, ortak deneyimler aracılığıyla yeniden üretilen korkunun popülist söylemde nasıl vurgulandığını Türkiye’deki popülist Adalet ve Kalkınma Partisi’nin referandum sürecindeki lider konuşmalarına odaklanarak açıklamaya çalışacaktır. Korkunun popülizm ile ilişkisini ortaya koymak için ortak bir grup olan halkı kurulu düzenin karşısında önemli bir güç olarak gören ve Ötekiler ile arasına sınır çizen popülist liderlerin söylemlerindeki duygular vurgulanmalıdır. Çünkü ortak duygular popülist liderler ve inşa ettikleri halk ile arasındaki bağı da güçlendirerek kendilerine “günah keçileri” ile birlikte meşruluk sağlamaktadır. Popülist liderler, dışlanmış ve güçsüz halk için gardiyan rolünü üstlenerek ve halkın korkularına basit çözümler sunarak müesses nizamın aktörlerinden farklı yansımalarını gündeme getirmek için kırmızı çizgileri aşacaklarını deneyimlere ve tehditlere dayanarak öne sürerler. Kritik dönemlerde popülist söylemlerin daha da arttığını öne süren bu çalışma, referandum sürecinde Ak Parti liderlerinin homojen bir gruba ait sembolik ve ortak deneyimlerin korkuyu popülist söylemde nasıl yeniden ürettiğini incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, İçerik Analizi, Biz ve Onlar, Korku

Türk İslamcılığının Sağcılığının Yeniden Bir Tescili mi? Türk Sağının Mobilizasyonunda Yeni Tür Bir Popülizm: İktidarın Korku Siyaseti

Özgür Olgun Erden
ODTÜ – Sosyoloji

Türkiye’de İslamcılık ya da İslamcı siyasete ilişkin kadim bir mesele şu an ki siyasal iktidarın pratikleriyle yeniden gündeme gelecekti. Bu, İslamcılığın sağ bir siyaset olup olmadığı ya da Türk sağının neresinde durduğu meselesiydi. Ne var ki, bu mesele 1980 sonrası Türkiye’sinin entelektüel ve akademik yazınında İslamcılıkla ilgili başlatılan yeni tartışmalarla miadını dolduracaktı. Yapılan bu tartışmalarda temel sav, Türkiye’de önemli bir tarihsel dönüşümü simgeleyen 12 Eylül askeri darbesinin hemen akabinde gerçekleşen geniş kapsamlı toplumsal ve ekonomik dönüşümlerle birlikte İslamcı siyasetin Türk sağının geleneksel siyasal formlarından –merkez sağ, milliyetçi-muhafazakâr, ya da ultra-milliyetçi- kopmuş olduğuydu. 80’ler ve 90’lar İslamcılığının bu kopuşu, 2000 sonrasında askeri vesayete, devletin merkezîliğine ve otoriter laisizme itirazıyla, demokratik hak ve özgürlükler, dinsel hoşgörü, hukuk devleti ve AB’ye üyelik süreci savunusuyla AKP’de tamamen farklı bir siyasal hüviyete kavuşacaktı. Özetlersek tartışma üç ana hatta ilerleyecekti: ilki, Türk İslamcılığının sağcılığı ve hakim Türk sağının İslamcı siyasetin inşasındaki rolü; ikincisi, 80 sonrası ortaya çıkan İslamcılıkla ilgili hakim entelektüel-akademik literatürün temel bir savı olan İslamcılığın sağcılıktan kopuşuyla ilgili açıklamaları ve tartışmaları; üçüncüsü de söz konusu literatürü ve onun kopuş savını yeniden gözden geçirmeye ve tartışmaya imkan verecek olan korku siyaseti

Anahtar Sözcükler: İslamcılık, Türk Sağı, AKP, Korku Siyaseti

OTURUM 4- Korkunun İzini Sürmek

Korkunun Reklamlar Üzerinden Okunması

Gökçe Zeybek Kabakçı

Hacettepe Üniversitesi - İletişim Bilimleri

Frank Furedi (2014), 21. yüzyılın toplumsal imgelemine şekillendiren temel duygunun korku olduğunu söyler. Bugünün dünyasında hep daha kötüsünün gelebileceği beklentisi, Paul Virilio'nun(2012) tespitiyle korkunun bizleri bir atmosfer gibi kuşatıp bedensel ve zihinsel olarak ele geçiren bir ortama dönüşmesine yol açmaktadır. Tehlikenin tanımlanamaz ve öngörülemez oluşu hep bir tetikte olma hali yaratır ve gündelik hayatın bir risk prizması içinde görülmesine neden olur. Bununla birlikte rekabeti bir toplumsal ilişki biçimine dönüştüren, güvencesizliği doğallaştıran, bedene bir yatırım malzemesi olarak yaklaşan kapitalizmin yeni ruhu neoliberalizm, her şeyi bireyin sorumluluğuna yükleyerek korkunun bir ortama dönüşmesinde rol oynar. Daha güvensiz bir dünyada yaşadığı düşüncesine sahip olan birey, kendine güvenlik duvarları örmeye başlamakta ve içerisinde güvenliğini hijyen ile teminat altına almaya çalışmaktadır. Bir başka deyişle daha güvenli bir yaşamın teminatı daha sağlıklı bir hayattan geçmektedir. Korkunun panzehrini yaratacak olan; güvenlik için daha çok tüketen, aşırı kendini korumaya yönelmiş, sağlık takıntılı, kendi hayatının uzmanı olan ve risklerini yöneten proaktif öznelerdir. Kısacası korku, anlam dünyamızı şekillendirdiği kadar belirli bir ruh hali ve öznellik biçimi de yaratmaktadır. Bu bildiri Sara Ahmed'in(2015)"duygular bize ne yapar" sorusunun peşinden giderek korkunun nasıl bir ruh hali, nasıl bir öznellik yarattığını reklamlar üzerinden okumaya çalışmaktadır.

Anahtar sözcükler: Korku, risk, duygular sosyolojisi, neoliberalizm, reklam.

Ekolojik Felaket ve Robotlar: Bir Korku Kaynağı Olarak Gelecek ve Teknoloji

Elifsu Tanyeri

Hacettepe Üniversitesi - Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Dijital teknolojinin dünyasına fırlatılmış bireylerde, geleceğe dair genelleşmiş bir umutsuzluk hissinin temel tetikleyicisi 'korku'dur. Bu çalışma, geleceğe dair korkunun ekolojik ve teknolojik veçhelerine yoğunlaşır: İlk bağlam, endüstriyel kapitalizmin – fosil yakıtların ve fabrikaların vb.,ve antroposenin neden olduğu ekolojik tahribatın ürettiği 'çöküş'tür. İkinci bağlam ise, teknolojinin gelişmesiyle birlikte birkaç on yıl sonra gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi beklenen robotlar ve yapay zekanın ürettiği korkudur. Hem ekolojik felaket, hem de robot teknolojilerinin getireceği bir geleceğin doğurduğu çöküş hissinin müsebbibi 'teknoloji' olarak görülür. Bu bildiri ise, ekolojik felaketin nedeninin teknolojiden ziyade, Heidegger'in *Bestand* kavramı çerçevesinde dünyaya antroposentrik ve hegemonik bakış olduğunu ortaya koymayı amaçlar. Stiegler'in terminolojisiyle teknolojiye *farmakolojik* bir bakış, teknolojinin hem zehir hem de deva olma vasfına odaklanarak teknolojiyi insanın ontolojisinden ayrı bir yerde konumlandırır. Bu bağlamda insanın dünyaya dair bakışı, teknolojinin dünya üzerinde bir hakimiyet kurma amacıyla mı yoksa yaşama dair terapatik bir yol bulma amacıyla mı kullanılacağını belirler. Öyleyse 'dünyanın sonu'na dair iki farklı korkunun kaynağında yer alan teknolojinin, aynı zamanda bu korku ve çöküş hissini sona erdirebilecek bir umut ve imkân olma potansiyeli de vardır.

Anahtar Kelimeler: Robot, Ekoloji, Teknoloji, Bestand, Farmakon

Ekonomik İlişkilerden Doğan Yabancılaşma ve Korku

Caner Özdemir
Psikolog

Korku, bireyin içsel kaynaklarını harekete geçiren ve tehlikeler karşısında tutum ve davranışlarını etkileyen, insani bir duygudur. Bireyler “kolektif bilinçdışı” yoluyla pek çok korkuyu edinirken, kapitalizmden ve onun ilişki biçimlerinden doğan korkular ise yaşayarak ve öğrenerek edindiği korkulardır. Serbest piyasa, ekonomik ve toplumsal yaşamın norm ve kurallarını belirlediğinden, toplumsal ilişkiler de bireylerin kontrolü dışındadır. Bu teslim olma hali, sonuç olarak korkuyu doğurmaktadır. Çünkü emekçilerin çalışma yaşamındaki konumu hatta saygınlığı bile, serbest piyasanın egemenleri tarafından belirlenir. Bu koşullar altında insanlar, varlığını ancak “dış odaklı” olarak sürdürebilmektedir. Bu yüzden kapitalizmden doğan korkular, insani olmayan korkulardır.

Çalışma yaşamı ve onun toplumsal ilişkileri böyle şekillenirken, dışarıda emekçi olan birçok ebeveyn, eve geldiğinde çocuklarına karşı otoriterce davranmakta, insani olmayan tanrısal gücü ifade eden öğretiler aktarmakta ve çocukların hayattaki ilk adımlarında, korkuyla tanışmasına neden olmaktadır. Böylece egemen sistem, insanları evin içinde örgütlemekte ve çocuklar toplumsal hayata girdiğinde onun otoriter kurumlarından korkmaktadır. Sömürü de serbest piyasa içinde, daha rahat dolaşma imkânı bulmaktadır.

Toplum bu korkudan arındırarak şey ise insanların etkin işbirliği yaparak, kolektif ve pozitif ilişkiler kurmasıyla (öz-gerçekleştirme) mümkündür. Bu hem yabancılaşmayı hem de korkuyu ortadan kaldıracaktır.

Anahtar Sözcükler: Korku, kapitalizm, yabancılaşma, toplum, bilinçdışı.

OTURUM 5- “Öteki”nden Korkmak

Göçmen Karşıtlığında Tehdit Algısının Arkasındaki Duygu: Korku? Endişe?

Emre Erdoğan & Pınar Uyan Semerci
İstanbul Bilgi Üniversitesi – Uluslararası İlişkiler

Siyaset felsefesi insan doğasını tasvir ederken duyguların rolünü de ele almış ve özellikle de korkunun hem insan davranışlarına hem de iktidara dair etkisini çok farklı biçimlerde tartışmıştır. Bu çalışma, insan hareketliliğinin oldukça yoğun olduğu günümüzde, göçmenlere dair tutumları anlamaya dair yazına odaklanacak ve ‘tehdit teorileri’ çerçevesinde insanların neden göçmen karşıtı olduğunu tartışacaktır. Günümüzde ‘endişe’ hali, güvensizlik ve sürekli ‘tehdit’ altında olma neredeyse evrensel bir insanlık durumu olarak yaşanmaktayken, çoğu zaman ‘öteki’ olarak görülen göçmenler endişe ve korkunun kaynağı olarak sunulmakta ve aktarılmaktadır. ‘Korku’ ve ‘endişe’ sıklıkla birbirine ikame edecek şekilde kullanılsa da aslında önemli farklılıklar içermektedir. Bu farkı ele almak ve ‘karşılaşmalar’ ve ‘temas’ yoluyla ‘tehdit’ algısının nasıl azalabileceğini düşünmek, göçmen karşıtlığından çok daha yaygın olan ‘endişeli ruh hali’nden kurtulabilmeye dair ipuçları sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Korku, Tehdit Algısı, Göçmenlere karşı tutumlar, Karşılaşmalar

Evrimsel Süreçte Beliren “Öteki”

İlker Küçükparlak
Psikiyatrist

Mutluluk, üzüntü, şaşırma gibi kendilik temsilini gerektirmeyen emosyonlar birincil; utanç, gurur, suçluluk gibi kendilik temsili gerektiren emosyonlar ise ikincil emosyonlar olarak adlandırılmaktadır. Birincil emosyonlar türlerarasıdır, ikincil emosyonlarına büyük oranda insana özgü olduğu düşünülmektedir. Korku bu taksonomide birincil bir emosyondur. Oysa ki, korku nadiren kendilik temsiline bağımsız biçimde (trafik kazası, yırtıcı hayvan saldırısı, doğal afet...) yaşantılanır. Sosyal bir canlı olan insan daha sıklıkla utanç ya da suçluluk gibi ikincil emosyonları hissedeceği durumlara dair korkuları barındırır. Dolayısıyla, insanda kendilik temsillerine -ve dolayısıyla kimliğe- değinmeden korkuyu bütünüyle açıklamak mümkün olamayacaktır. Ötekinden korkmak ancak öteki kavramının inşası ile mümkündür. Aslında öteki inşa edilmez, olsa olsa “ben” ve “öteki” ayrıştırılır, bu anlamda benlik sınırının oluşturulması hem kendiliği hem de ötekini inşa edecektir. Korkuyu daha iyi anlamak için kendiliğin nasıl inşa edildiğini anlamak faydalı olabilir. Gelişimsel anlamda kendilik iki aşamalı bir süreçten geçer. Ayna evresi ile bebek imgesel bir kendiliğe, dil edinimi ile de simgesel kendiliğe kavuşacaktır. Evrimsel açıdan ben ve öteki ayrımının imgesel tezahürlerinden bahsetmek mümkündür. Bu konuda grup içi kayırmacılık ilk akla gelen örneklerdendir. Yine de kayırmacılıktan değil, korkudan bahsedecek olduğumuzda kendiliğin ve ötekinin simgesel temsilleri, yani kimliklerden bahsetmek durumunda kalacağız. Bu izlekte, simgeselleşemeyen endişenin imgesel olarak yaşantılandığı panik bozukluk, ötekinin temsil edilemediği otistik spektrum bozuklukları, ya da kendilik sınırlarının dağıldığı şizofreni gibi psikopatolojilerde korkunun tezahürlerine göz atmanın perspektifimizi derinleştirebileceğini umuyorum.

Anahtar Kelimeler: Gelişim Psikolojisi, Psikopatoloji, Kendilik, Kimlik, Evrimsel Psikoloji

“Öteki” Korkusunun Psiko-Politik Analizi: Irkçılık, Anti-Semitizm ve İslamofobi

Şakir Dinçşahin

Hasan Kalyoncu Üniversitesi - Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

İrkçılık, anti-Semitizm ve İslamofobi arasındaki benzerlikler pek çok güncel çalışmaya konu oldu. Bu çalışmanın öncekilerden farkı, post-yapısalcı siyaset kuramı ile Lacancı psikanalizi sistematik olarak ilişkilendiren Laclau, Žižek, Butler ve Stavrakakis'in çizdiği kuramsal çerçeveye dayanması olacak. Bu bağlamda öncelikle Lacan'a referansla arzu nesnesi (*objectpetit a*), keyif (*jouissance*) ve fantazi kavramları ele alınacak. İmgesel düzende “ben” ve “küçük öteki”nin nasıl inşa edildiği tartışılacak. Arzu nesnesine ulaşamayan “ben”in bir “mahrumiyet fantezisi” kurguladığı ve mahrumiyetinden küçük “öteki”leri sorumlu tuttuğu görülür. Bu çerçevede küçük ötekilerin arzumuzun nesnesini çaldıkları, yani bizi ondan mahrum bıraktıkları, bundan dolayı da intikam almanın meşru olacağı iddia edilir. Hatta bunun için kuralları ihlal etmenin keyif vereceği bile söylenir. Bu haleti ruhiye ırkçılık, anti-Semitizm ve İslamofobi'de açıkça görülmektedir. Arzu nesnesinden kendini mahrum ettiği iddiasıyla bazen öteki ırklara, bazen Yahudilere, bazen de Müslümanlara saldırıyı kurgulayan ve meşrulaştıran aslında hep aynı mahrumiyet fantezisidir. Bu çalışmada, söz konusu fantezinin nasıl işlediği Türkiye'den ve diğer ülkelerden tarihsel ve güncel ırkçılık, anti-Semitizm ve İslamofobi vakalarında gösterilecek.

Anahtar Sözcükler: Lacan, *jouissance*, arzu, anti-Semitizm, İslamofobi.

Kadim Bir Nefretin İzini Kadim Bir Korkuda Sürmek: Mizojini – Tanotofobi Rabitası

Erdoğan Altun

Hacettepe Üniversitesi - Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Bu bildiride “mizojini”nin yani kadına karşı duyulan nefretin “tanotofobi”yle yani ölüm korkusuyla olası bağlantısı yoklanacaktır. Mizojini; İbrahimi dinlerin yaratılış mitlerinden Antik Yunan tragedyelerine, “cadı” avlarından modern beden politikalarına kadar yazılı insan tarihinin takip edilebilir her döneminde kendisine örnekler bulabilir. Sonuçları kadar, böylesi süreklilik arz eden bir nefretin nedenini veya nedenlerini saptayabilmek de önemlidir. Peki korku; özel olarak da sürekliliğin yitimi, düzenin ortadan kalkması ve bu bağlamlarda ölüm karşısında duyulan korku, bu kadim nefretin nedeni olarak değerlendirilebilir mi? Doğurgan olma vasfıyla kadın bedeni, doğum-ölüm döngüsünün de yaratıcısı olduğundan, ölüm korkusuyla bağlantılı bir nefretin hedefine mi oturur? Yaratılış mitinde insan türünün sonsuz yaşamdan kovulup ölümlü dünyayla lanetlenmesinin nedeni olarak anlatılan Havva figürü, doğurgan kadın bedeni fenomeniyle ilintili olarak nasıl değerlendirilebilir? Ana Tanrıçalığın, analığın, Havva olmanın, cadı olarak avlanmanın, “nomos”un (yasa, düzen, namus) taşıyıcı bedeni olmanın, ev içi esirliğinin bir arada var olduğu kadınlık tarihi içerisinde mizojininin; yukarıdaki sorularla birlikte, tanotofobik bir bağlamda değerlendirilebilme olasılığı ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Mizojini, Tanotofobi, Havva, Toplumsal Cinsiyet, Nomos

OTURUM 6 - Korku İktidarına Karşı Varoluş Biçimi

Korkunun İktidarına Karşı Tahayyüller: “Dünyada Mekân” Örneği

Adem Yeşilyurt

Kocaeli Dayanışma Akademisi

ODTÜ - Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Günümüz Türkiye’sinde sermaye ve siyasal iktidar hiçbir alanı boş bırakmaksızın gündelik hayatın tüm sinir uçlarına kadar yayılmaktadır. Topyekün bir kaçışın imkansızlığı karşısında bu korku iktidarının hegemonyasını kesintiye uğratmanın yolları olarak ezilenlerin kullandığı taktikler neler olabilir? Gezi Parkı’ndaki direniş günlerinde ortaya çıkan ve sosyal medyada hızla yayılan afişler, pankartlar, sloganlar, duvar yazıları ve benzeri yazılamalar genel olarak mizahın ezilenlerin muktedirler karşısında kullandıkları bir taktik olarak nasıl işlevselleştirildiğini göstermiştir. Buradan hareketle M. Bakhtin, M. de Certeau, J. Scott ve B. Sanders’ın çalışmaları üzerinden bir gülme/kahkaha kuramına doğru kuramsal çıkarımlar yapılabilir. Bir tür pasif direniş pozisyonuna işaret eden mizahın bu kullanımı yanında ezilenleri korkunun iktidarına karşı yalnız kalmaktan koruyacak, onları aynı çatı altında birleştirecek müşterek mekansal tahayyüller mümkün olabilir mi? Çalışanlar gittikçe güvencesizleşirken böyle bir ortak mekânda bir araya gelebilirler mi? Bu sorunun cevabı “Dünyada Mekân” örgütlenmesi üzerinden tartışmaya açılacaktır. “Beyaz yakalı, freelance çalışanlar ve işsizler için bir dayanışma mekânı” olarak tarif edilen “Dünyada Mekân” 2015 yılının Eylül ayından beri Taksim’de faaliyet göstermektedir. Harvey’in deyimiyile bir “umut mekânı” olarak nitelendirilebilecek “Dünyada Mekân” Lefebvre’den mülhem bir tür “toplumsal mekân” olarak irdelenecektir. Bu kapsamda 2018 Nisan ayının ilk günlerinde başladığımız ve bir ay sürecektir etnografik gözlem ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler üzerinden “Dünyada Mekân” örneği incelenecektir. Saha araştırmasının ilk bulgularının paylaşılacağı bu bildiride korkunun iktidarına karşı bir arada durabilmenin yolları sorgulamaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Coworking, dayanışma, mekân, hegemonya, direniş.

Korku Siyasetine Karşı Gündeliği Queerleştirme

Erdoğan Kineşçi

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi - Sosyoloji

Kültürel olarak, belirli normlar altında yaşamak bazı belirli özellikleri temel alarak toplumsal kurmayı ve bunu gündelikte sürekli tekrar ve yeniden üretimlerle sabitlemeyi amaçlamaktır. Bu kaygı ve korku anlaşılabilirlik ve idrakin sınırlarını zorlayan bedenler üzerinde daha yaygın bir denetleme siyasetinin yürütülmesine neden olur. İktidarın hiçbir zaman yarattığı özneler üzerinde topyekûn bir baskı, zorlama ve en nihayetinde hegemoni kuramayacağının bilincine sahip bir şekilde hissettiği korku ve kaygı durumuna karşı onu kurgulanan düzeneğin dışında tutmasının, içermemesinin, dışkılmasının, görünmez kılmasının yanısıra onu politika sahnesinden tam olarak silinmesini sağlayacak her tür boyutlarıyla şiddeti (fiziksel, sözel, duygusal, psikolojik ve diğer kategorilerdeki şiddet) uygulayacak birtakım ölüm politikalarını devreye sokacaktır. Bu çalışma çerçevesinde; iktidar nosyonunun sürekli ürettiği bu korku politikalarına karşı Queer olma deneyimi merkeze alınarak sorunsallaştırılacaktır. Burada "Queer olmak" meselesi iktidarın kendini var eden korkuların esas sorumlusu olarak görülen bütün politik özneler kastedilmektedir ve bu kasıt çerçevesinde toplumsal cinsiyet düzenine muhalif kişilerin yanında bu heteroseksüel ekonomiyi oluşturan besleyen ve yeniden üreten sınıfsallıkların ve baskın etnik kimliklerin ve bunların kesişimlerinin ötelediği bütün ifade biçimleri ve çerçeveleri bulunmaktadır. Amaçlanan bu bağlamda iktidarın kendi korkusunu gölgeleyen korku üretme pratik ve politikalarına karşı duygulanımlar yoluyla ve aşına olunandaki olumlu farklılığın imkânını sunan direnme strateji ve taktikleri olarak 'gündelik yaşamı queerleştirmek' tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Sözcükler: İktidar, Korku, Kaygı, Queer Olmak, Queerleştirme

Korkmuşların Hafızası: Kurucu Cinayetten İlahi Şiddete

Cana Erşen

Ege Üniversitesi - Felsefe

Kültür, sürekliliğini, saklı olanın görünüşe çıkacağı momentleri tesis ederek değil, saklılığın yinelenmesi aracılığıyla sağlar. Şeylerin zamansallığını baskılayan bu işleyiş, egemenin dilsel düzeninde “tarih” biçiminde kurulsa da, anlam evreninin hâkim kodlarını pekiştiren her tekrar, baskılanmış zamansallığın çatallanmasına sebep olur. Böylece, otantik deneyimi, tarihsel süreklilik yanılısamasının köken kurma kapasitesine hapseden mitik şiddet yerinden edilirken, kesintinin çağrışımsal hafızayı harekete geçiren aurası da teması açılır. Ezilenler geleneğini, tarihin seküler dinamiklerini bütünleyen bir semptomu indirgenmekten koruyan bu temas, egemen rejimin el koyduğu zaman rezervlerini dünyeviliğe iade eder. Zaman kiplerinin bu yeniden tasnifi, tarihsizlerin hafızasının şimdiki zaman üzerinde ani parlaması olarak saf şiddet durumunda, sadece hukukun feshini içerir. Oysa ilahi şiddette, süperegodan kopuş da söz konusudur. Ezilenler geleneğinin, farklılıkların mimetik tekrarlarıyla ortaklaşmış yapısı da, bu kopuştan türeyen eksilteli doğadan payını alır. Bellek endüstrisinin gelenekten soğurduğu figürleri patetik öznelikle kuşatması, bu eksikliği ikame etme kaygısından kaynaklanır. Bu anlamda, politik özneyi kurbanlaştıran, mağduru trajik düzeylerde yozlaştıran ikameci bilincin biçimsel bir tekrarını muhalif politik örgütlenmenin işleyişinde buluruz. Sömürgeleşmiş duygulanımları egemenin arşivinden çıkarma imkânının en belirgin biçimlenişi, bedenli deneyimin öznesi olan ortaksız tekillerin, dayanışmadan dışlanan korkmuşların hafızasıdır. Öyleyse, sinik tutumlarla buluştuğunda siyasal egemen lehine düzenlediği görülen bu pathosun doğru kullanımı, ezilenler geleneğinin saklı kılınmış figürleri olan korkmuşların hafızasında tohumlanabilir mi?

Anahtar Sözcükler: ilahi şiddet, ezilenlerin geleneği, bellek endüstrisi.

Korku, Umut ve Zaman

Selbin Yılmaz

Ankara Üniversitesi – Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Bugün, beşeri bilimlerde korku üzerine bu kadar düşünülmesinin, yazılmasının nedeni ne olabilir? Bu soru "bugün" sorulmalıdır çünkü bugünün korkuları üzerine düşünmek, bu bildirinin asıl sorusuna işaret etmektedir: Korku ve zaman arasındaki ilişki nedir? Bedenlere ve nesnelere hükmetmesinin yanı sıra korkunun bir önemli işlevi de zamana hükmetmesidir. Korkunun "şimdi"yi sabitlediğini, dondurduğunu söyleyebiliriz. Şimdiki zamanın üstünü örterek geçmişin korkularını canlı tutar, bu korkuları birer olasılık olarak geleceğe aktarır. Bunu da "şimdi"yi bir düzen fikri içine hapsederek yapar. Bu koşullarda gelecek için daha umutlu olabileceğimizi söylerken, umudu da bir olumsuzlama yoluyla "korkunun olmadığı bir gelecek" tasavvuruna sıkıştırır. Üstelik bu gelecek belirsiz, tamamlanamayacak ve asla gelmeyecek olan bir gelecektir. Gücünü de tamamen belirsiz ve içeriksiz oluşundan alır. Aynı şekilde şimdiki kapatacağından umudun da geleceğe yönelik olmaması gerekir çünkü "daha iyi bir dünya" tahayyülü de belirsiz ve içeriksizdir. Üstelik korku söylemi de "daha iyi bir dünya" tahayyül eder. Bu noktada "şimdi değilse ne zaman?" sorusunun cevabı soruda gizlidir. Daha iyi fakat belirsiz bir gelecek tarafından kapatılmaktansa, "şimdi"deki deneyimden ve bu deneyimdeki açıklıktan kaynaklanan müphemliğe kapılmak daha anlamlıdır. Düzen fikrine sıkışıp kalmadan umudu da geleceğin iyimserliğinden veya kötümserliğinden kurtarmamız, onu şimdinin bir duygusuna dönüştürmemiz gerekir.

Anahtar kelimeler: korku, umut, düzen, zaman, "şimdi"

Notlar

